

Тому важливо, щоб законодавство було систематизоване, внесені зміни чи уточнення до чинних актів, за необхідності, аби акти, які суперечать один-одному скасовувалися і розроблялися нові правові процедури для вирішення конфліктів.

Щодо підвищення довіри ролі українських судових органів, то це можливо шляхом посилення взаємодії суддів із суспільством, співробітництво зі ЗМІ, аби судова влада могла незалежно реагувати як на внутрішні, так і зовнішні інформаційні запити та інформування суспільства про потреби, проблеми і досягнення української судової влади, також, підтримання відносин між судом і суспільством, з метою підвищення правової культури суспільства та сприйняття роботи суддів, при цьому налагоджувати співпрацю таким чином, щоб запобігти конфлікту інтересів та не перешкоджати здійсненню правосуддя; судова влада мусить підтримувати чітку, прозору та нейтральну репутацію і має стати однією з найважливіших функцій демократичної держави, адже незалежність судової влади є невід'ємною частиною захисту демократії, яка супроводжується довірою суспільства до суду; процес притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності має бути не лише механізмом покарання, але й захисту судді від неправомірних звинувачень та тиску водночас. Не менш важливим у посиленні авторитету судової влади є введення обов'язкової фахової підготовки суддів у спеціалізованих навчальних закладах або факультетах ВНЗ. Оскільки в більшості європейських країн є вищі ради юстиції/магістратури, які відіграють значну роль у призначенні, службовому просуванні, дисциплінарному провадженні та професійній підготовці суддів, а також у питаннях бюджету, забезпечуючи таким чином незалежність судівництва, що не є суддівським привілеєм, а правом громадян відповідно до принципу верховенства права, то Вища рада юстиції має бути цілком незалежним та автономним від інших державних інституцій органом, адже в іншому випадку існує небезпека послаблення незалежності судової влади.

Отже, ми розглянули основні напрями удосконалення апарату і механізму держави. Як бачимо існують такі шляхи удосконалення: створення умов для реалізації самофінансування; децентралізація; реорганізація апарату з метою усунення дублювання функцій; розробка правових процедур вирішення конфліктів; підвищення ролі українських судових органів. Також, важливо, щоб кожен громадянин нашої держави усвідомлював відповідальність за долю країни, тоді, разом зі здійсненням реформ для удосконалення, результат ми побачимо набагато швидше.

Здобувач наукового ступеня доктора філософії
кафедри теорії держави та права НАВС

Чабан Наталя Анатоліївна

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ СУДОВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

13 квітня 2016 року на 1253-му засіданні заступників міністрів Комітет міністрів Ради Європи ухвалив План дій Ради Європи щодо посилення незалежності та неупередженості судової влади. Його метою є визначення способів спрямування й підтримки держав-членів з боку Ради Європи на шляху здійснення заходів, необхідних для посилення незалежності та неупередженості судової влади. У Плані запропоновано здійснити захист і посилення судової влади в її взаємовідносинах з виконавчою та законодавчою гілками влади [1].

Рада Європи підтримає всі зусилля своїх держав-членів у досягненні наступних результатів:

1. Запровадження ефективних механізмів та вжиття інших заходів для повного виконання державами-членами своїх зобов'язань відповідно до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод з метою гарантування доступу до незалежного та неупередженого суду в справах, які стосуються прав та обов'язків цивільного характеру або щодо кримінального обвинувачення; ці механізми та заходи включають усі необхідні дії для виконання рішень Європейського суду з прав людини, які впливають на незалежність і неупередженість судової влади, зокрема з огляду на гарантії, закріплені в статті 6 щодо права на справедливий суд.

2. Удосконалення, або створення в разі їхньої відсутності, формальних правових

гарантій незалежності та неупередженості судової влади, створення чи запровадження необхідних механізмів, принципів і практик для забезпечення дотримання цих гарантій і їхнього позитивного впливу на функціонування судової гілки влади в демократичному суспільстві на основі дотримання прав людини і верховенства права.

3. Захист і посилення судової влади в її взаємовідносинах з виконавчою та законодавчою гілками влади шляхом вжиття заходів з метою:

- забезпечення незалежної та ефективної роботи судових рад, якщо вони існують, зокрема шляхом вжиття заходів, спрямованих на деполітизацію процесу обрання чи призначення суддів;

- забезпечення належної участі судової гілки влади в обранні, призначенні та підвищенні суддів на посаді з обмеженням надмірного втручання в цей процес з боку виконавчої влади або парламенту;

- обмеження надмірного втручання виконавчої влади або парламенту щодо притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності або звільнення з посади, зокрема через дисциплінарні комітети судових рад або інші відповідні органи суддівського самоврядування, які повинні бути повністю вільними від політичного або іншого впливу і видаватися такими;

- забезпечення того, що представники виконавчої та законодавчої гілок влади поважають авторитет судової влади і утримуються від неналежної, необ'єктивної або такої, що має виключно політичну мотивацію, публічної критики окремих суддів та їхніх рішень, а також судової влади загалом;

- забезпечення того, що повсякденне управління судами здійснюється в ефективний і обґрунтований спосіб на основі правових норм і без неналежного втручання з боку виконавчої та законодавчої гілок влади.

4. Захист незалежності окремих суддів і забезпечення їхньої неупередженості шляхом вжиття заходів щодо:

- обмеження втручання судів вищих інстанцій у прийняття рішень окремими суддями під час судового розгляду, а також визначення повноважень прокуратури з метою гарантування суддям захисту від неналежного тиску й можливості вільно задовольняти або відмовляти в задоволенні клопотань прокурорів;

- забезпечення повної відповідності правил судової підзвітності і перегляду судових рішень принципам незалежності та неупередженості судової влади;

- забезпечення суддям, які відчувають, що їхні незалежність і неупередженість опинились під загрозою, ефективних засобів захисту у випадках необхідності;

- запобігання й боротьби з корупцією в межах судової системи та захист суддів від схиляння до корупції. У цьому контексті держави-члени повинні гарантувати, що оплата й умови праці суддів є відповідними і що стандарти професійної поведінки та норми судової етики у зв'язку з цим належним чином посилено;

- подолання негативного впливу стереотипів на процес прийняття судових рішень;

- забезпечення повної та ефективної навчальної підготовки суддів щодо ефективного здійснення своїх повноважень та етики;

- забезпечення, шляхом законодавчого регулювання та вжиття відповідних заходів, захисту суддів від посягання на їхню фізичну чи моральну недоторканість, особисту свободу й безпеку.

У контексті європейських стандартів щодо посилення незалежності та неупередженості судової влади 2 червня 2016 р. був ухвалений Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» [2], який став логічним продовженням судової реформи. Нова редакція Основного Закону набула чинності 30 вересня 2016 р.

Основні новації конституційної реформи у галузі судоустрою зводяться до наступного:

- можливість визначення обов'язкового досудового порядку урегулювання спору законом (ч. 4 ст. 124 Конституції України);

- участь народу у відправленні правосуддя виключно у формі суду присяжних (ч. 5 ст. 124 Конституції України);

– право України визнати юрисдикцію Міжнародного кримінального суду на умовах, визначених Римським статутом Міжнародного кримінального суду (ч. 6 ст. 124 Конституції України);

– новий порядок утворення, реорганізації й ліквідації суду виключно законом, проект якого вносить до Верховної Ради України Президент України після консультацій з Вищою радою правосуддя (ч. 2 ст. 125 Конституції України);

– безстрокове призначення суддів Президентом України за поданням Вищої ради правосуддя за результатами конкурсного добору (ч. 1, 2 ст. 128 Конституції України);

– звуження суддівського імунітету: *«Без згоди Вищої ради правосуддя суддю не може бути затримано або утримувано під вартою чи арештом до винесення обвинувального вироку судом, за винятком затримання судді під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину»* (ч. 3 ст. 126 Конституції України);

– заборона притягнення судді до відповідальності за ухвалене ним судові рішення, за винятком вчинення злочину або дисциплінарного проступку (ч. 4 ст. 126 Конституції України);

– нові підстави звільнення судді та припинення його повноважень (ч. 6 і 7 ст. 126 Конституції України);

– обов'язковість судового рішення (ст. 129¹ Конституції України);

– реорганізація Вищої ради юстиції у Вищу раду правосуддя зі значним розширенням її повноважень (ст. 130 Конституції України).

30 вересня 2016 р. набув чинності Закон України «Про судоустрій і статус суддів» [3] прийнятий 2 червня 2016 р. основні положення якого передбачають:

– повернення до трирівневої системи судоустрою, яка скрадатиметься із місцевих, апеляційних судів й Верховного Суду як найвищого судового органу; також діятимуть як суди першої інстанції два спеціалізованих суди – Вищий антикорупційний суд й Вищий суд з питань інтелектуальної власності; можливо, у майбутньому будуть створені антикорупційні суди на регіональному рівні;

– нові кваліфікаційні вимоги до суддів, зокрема підвищення мінімального віку для кандидата на посаду судді до 30 років й мінімального стажу роботи у галузі права до 5-ти років;

– реорганізацію судів загальної юрисдикції, зокрема конкурсний добір до нового Верховного Суду; Новий Верховний Суд має приступити до роботи кінця березня 2017 р. після призначення принаймні 65 суддів цього Суду. На посаду суддів найвищого судового органу вперше в історії незалежної України претендують не лише судді, а й науковці-правники та адвокати. У конкурсі, який проводить Вища кваліфікаційна комісія суддів України, беруть участь 653 претенденти;

– створення при Вищій кваліфікаційній комісії суддів України Громадської ради доброчесності, яка складається з авторитетних представників громадськості й уповноважена надавати висновки щодо доброчесності кандидатів на посади суддів;

– усі судді повинні пройти первинне кваліфікаційне оцінювання задля того, щоб підтвердити свій рівень компетентності, доброчесності і дотримання етичних стандартів; судді, що не пройдуть кваліфікаційне оцінювання, будуть звільнені;

– нові обов'язки судді, зокрема обов'язок підвередити законність джерела походження свого майна й щороку подавати декларації родинних зв'язків й доброчесності, а також електронну декларацію про доходи й витрати;

– нові підстави для відповідальності судді, які у тому числі передбачають звільнення судді за вчинення істотного дисциплінарного проступку й порушення обов'язку підтвердити законність джерела походження майна;

– перерозподіл повноважень між органами суддівського самоврядування – Вищою радою правосуддя, Вищою кваліфікаційною комісією суддів України й Радою суддів України у бік зміцнення статусу Вищої ради правосуддя;

– підвищення рівня фінансового забезпечення судів і суддів.

Список використаних джерел:

1. План дій Ради Європи для України на 2015–2017 роки: док. ухвалений Ком. Міністрів Ради Європи 21 січ. 2015 р. // Вища кваліфікаційна комісія суддів України. URL: <http://vkksu.gov.ua/userfiles/Action%20Plan%20for%20Ukraine%202015-2017%20UKR.pdf>
2. Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 2 червня 2016 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1401-19>
3. Закон України «Про судоустрій та статус суддів» від 2 червня 2016 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>

Студент 1-го курсу Факультету № 2 НАВС

Чечель Софія Олександрівна ДІЯЛЬНИЙ ПІДХІД В ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Актуальність методологічної проблематики обумовлюється тим, що, незважаючи на належність окремих питань юридичної методології до сфери наукового інтересу видатних теоретиків права сучасності, вона на сьогодні розроблена недостатньо. Наведену думку може, зокрема, проілюструвати те, що ідея необхідності комплексної та системної розробки методологічних питань у вітчизняній юридичній науці активно наголошується, як мінімум протягом останніх п'ятдесяти років.

Наявність такої багатопалітри методологічних підходів об'єктивно обумовило те, що вони самі почали виступати як об'єкти відповідних досліджень. Осягнення їх особливостей як складової методології юриспруденції визначається деякими науковцями як одне із основних питань, які наразі постали перед юридичною наукою. Подекуди вивченню використовуваних в юридичній науці підходів до дослідження права прогнозується переростання в спеціальний напрямок юридичної методології або філософії права[4, с. 20]. Саме тому предметом нашого дослідження став діяльнісний підхід.

Діяльнісний підхід — гармонійна сукупність установок, прийомів, ансамбль методів, серед яких метод діяльності вважається провідним, а інші стосовно нього виконують обслуговуючу роль. Цей підхід дозволяє сконцентрувати увагу дослідника не тільки на проблемі власне діяльності, а й на інших явищах, у співвідношенні або взаємодії з якими знаходиться діяльність.

Слід констатувати досить широкі можливості застосування категорії «діяльність» як пояснюючий принцип або метод пізнання у сфері правових досліджень. Це можуть бути дослідження, присвячені вивченню окремо взятої особистості, колективу осіб, стану взаємодії служб, підрозділів, установ, а також питання, пов'язані з функціонуванням соціально-правового інституту, галузі правових робіт, якості нормативної бази діяльності, проблемам реалізації права, забезпечення режиму законності тощо. При цьому не обов'язково, щоб предметом вивчення було явище динамічного походження. Головною рисою методу діяльності є можливість пізнання явища правової дійсності крізь призму включення до умов його існування фактора людської діяльності.

Діяльнісний підхід у правових дослідженнях може бути також застосований до явищ такого класу, як механізм, апарат держави, реалізація права, законність, правові відносини, правова система, правоохоронна діяльність держави, дія норми права. На відміну від методу, діяльнісний підхід дозволяє ставити та вирішувати більш складні науково-пізнавальні завдання, що підтверджується розширенням його пізнавального інструментарію.

Діяльнісний підхід зумовлений діяльністю сутністю права. Тобто саме явище право зумовлює необхідність та можливість застосування принципу діяльності для пізнання його сутності, яка проявляється у різноманітних формах його існування, безпосередньо пов'язаних із життєдіяльністю людини.

С.Д. Гусарев, обґрунтовує тезу, згідно до якої застосування діяльнісного підходу передбачає дослідження динамічних аспектів соціальних явищ у взаємозв'язку із фактом існування людської діяльності [1, с.162].

В межах діяльнісного підходу визнається допустимим використання таких методів як